

Polismyndigheten

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.17@regeringskansliet.se

Er referens Ju2025/02509

Migrations- och asylpakten (DS 2025:30)

Sammanfattning

Polismyndigheten ställer sig i huvudsak positiv till de förslag som presenteras i promemorian.

Införandet av EU:s migrations- och asylpakt kommer innebära förändringar för Polismyndighetens verksamhet, såväl förändringar genom nya förfaranden som förändringar i redan befintlig verksamhet. Främst kommer gränspolisverksamheten påverkas av dessa förändringar men även ingripandeverksamheten och andra delar inom myndigheten kommer att påverkas av de nya reglerna. Utifrån detta lämnar Polismyndigheten därför följande synpunkter.

Polismyndighetens synpunkter

Ansvariga myndigheter för screeningprocessen (avsnitt 7.5.2)

Polismyndigheten instämmer i behovet av att en myndighet utses som huvudansvarig för screeningförfarandet som sådant. I promemorian föreslås Polismyndigheten utses till huvudansvarig. Polismyndigheten välkomnar detta. Vad gäller utförandet av de olika momenten under screeningförfarandet anser Polismyndigheten att det är av vikt att både Polismyndigheten och Migrationsverket delar det ansvaret så långt som möjligt och ges samma mandat. Detta för att utnyttja myndigheternas resurser så effektivt som möjligt på de olika screeningställena. Polismyndigheten välkomnar därför att båda myndigheterna föreslås utses till screeningmyndigheter och den föreslagna ansvarsfördelningen så som den kommer till uttryck i föreslagen författning, 9 kap. 2 a § utlänningslagen (2005:716) (UtlL), med tillhörande författningskommentar.

Polismyndigheten välkomnar även att Regionerna föreslås ansvara för utförandet av hälsokontrollerna. Liksom det framförs i promemorian är det mer ändamålsenligt än om ansvaret skulle ges till en annan myndighet som idag saknar den kompetens eller verksamhetsstruktur som skulle krävas.

Varken Polismyndigheten eller Migrationsverket har denna kompetens eller verksamhetsstruktur.

Platser lämpliga för screening (avsnitt 7.8)

Enligt art 8.2 screeningförordningen¹ ska screeningen genomföras på en lämplig plats som anvisats av varje medlemsstat inom en medlemsstats territorium. I promemorian anför det att det bör ankomma på regeringen eller de myndigheter regeringen bestämmer att anvisa vilka platser vid yttre gräns respektive inom territoriet som screeningen ska genomföras. Enligt föreslagen bestämmelse i 8 kap. 13 § 9 utlänningsförordningen (2006:97) ska både Polismyndigheten och Migrationsverket meddela föreskrifter om detta. Polismyndigheten anser att en sådan ordning leder till otydlighet. Polismyndigheten förordar att en myndighet ges bemyndigandet att meddela sådana föreskrifter med möjlighet för den andra myndigheten att yttra sig. Företrädesvis bör den myndighet som utses som huvudansvarig för screeningprocessen ges bemyndigandet.

Tillgänglighet (avsnitt 7.9)

Skyldighet att kvarstanna (avsnitt 7.9.3)

För att tillgodose kravet på att den som screenas ska hållas tillgänglig av myndigheterna föreslås i promemorian att skyldigheten att kvarstanna enligt 9 kap. UtIL i en ny bestämmelse, 9 kap. 11 a §, utökas till att även omfatta denna kategori av personer. Enligt förslaget blir den som screenas skyldig att stanna kvar i 12 timmar med möjlighet för myndigheten att förlänga denna tid med ytterligare 12 timmar om det föreligger särskilda skäl. Polismyndigheten ser positivt på förslaget att kravet på tillgänglighet, i de flesta fallen, kommer att kunna tillgodoses genom ett allmänt krav som inte kräver ett individuellt förvaltningsbeslut. Väl medveten om att det finns en bortre gräns för hur länge en frihetsinskränkning kan ske utan att ett överklagbart beslut fattas, ser Polismyndigheten positivt på att det finns möjlighet att förlänga tiden vid särskilda skäl. Även om screeningen i flertalet fall kan, som nämns i promemorian, genomföras under loppet av några timmar så kan, t.ex., långa avstånd mellan den plats där en person ska screenas påträffas och screeningplatsen innebära logistiska utmaningar. I sammanhanget välkomnar Polismyndigheten klargörandet i promemorian att skyldigheten att kvarstanna även omfattar medtagandet av personen som ska screenas till screeningplatsen.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817

Som ett led i skyldigheten att kvarstanna får enligt gällande bestämmelser en polisman kvarhålla en person under den tid som personen är skyldig att kvarstanna. Den som kvarhålls får dock inte placeras i arrest eller sättas i förvar eller liknande. Att kvarhålla någon är därför en personalkrävande åtgärd. Därför föreslås även att andra tjänstemän ges befogenhet att kvarhålla den som screenas. Utöver polisman ska även särskilt förordnad passkontrollant, tulltjänsteman och tjänsteman vid Kustbevakningen kunna kvarhålla dessa personer. Polismyndigheten välkomnar detta, men ser ett behov av att ytterligare kategorier ges denna befogenhet.

Det finns ett begränsat antal passkontrollanter och de tar relativt lång tid att utbilda. Tulltjänstemän och tjänstemän vid Kustbevakningen kommer normalt sett inte befinna sig vid en screeningplats. För att upprätthålla kravet på tillgänglighet innebär det att en betydande resurs av polismän kommer behöva tas i anspråk, vilket kommer inverka negativt på ingripandeverksamheten och övrig polisiär närvaro i yttre tjänst. Polismyndigheten har under utredningens arbete fört fram förslag på att även vissa tjänstemän på Migrationsverket skulle få befogenhet att kvarhålla person i detta syfte. Polismyndigheten vidhåller detta förslag. I sammanhanget ska det påminnas om att tjänstemän på förvaren har befogenhet att hindra förvarstagna från att lämna förvaren (jfr 11 kap. 6 § UtL och 24 kap. 2 § brottsbalken (1962:700)). Den föreslagna befogenheten att kvarhålla någon som screenas är således inte en befogenhet som är allt för avlägsen den vissa tjänstemän på Migrationsverket redan har idag. Det skulle också underlätta bemanningen av arbetet i de delar Migrationsverket utför moment i screeningen.

Transporter

Även om promemorian inte beaktar frågan om transporter i samband med screening är det en fråga som knyter an till kravet på tillgänglighet och skyldigheten att kvarstanna. Enligt utredningens förslag blir det i praktiken endast Polismyndighet som ges möjlighet att transportera den som ska screenas under tvång, även om Tullverket eller Kustbevakningen i enstaka fall skulle kunna bistå. Det kommer då främst bli Polismyndighetens ingripandepatruller som kommer att tas i anspråk. I resurstäta storstadsområden med korta avstånd till screeningplatserna kommer det påverka ingripandeverksamheten i mindre grad. I glesbygdsområden med långa avstånd till en screeningplats kommer en sådan transport få mycket stor inverkan på ingripandeverksamheten. Alternativt skulle transporterna kunna genomföras utan tvång, dvs. av personal som saknar befogenheten att kvarhålla. Polismyndigheten har dock ingen uppbyggd servicetransportverksamhet. Sammantaget ser därför Polismyndigheten ett

behov av att en utpekad myndighet får i uppdrag att genomföra dessa transporter.

Förvar under screeningförfarandet (avsnitt 7.9.4 och 7.9.5)

I de fall screeningen inte har kunnat avslutas inom tiden för skyldigheten att kvarstanna ges enligt förslagen möjlighet att sätta den som screenas under uppsikt eller att ta densamma i förvar. Polismyndigheten välkomnar att det förtydligas att det i denna situation i normalfallet bör fattas ett beslut om uppsikt eller förvar.

Ändringar i nationell rätt i personuppgiftshänseende (avsnitt 7.13.3)

I promemorian föreslås att de biometriska uppgifter som förs i Migrationsverkets register enligt 15 § utlänningsdatalagen (2016:27) även ska få användas för identifiering eller verifiering av identitet enligt art 14 screeningförfordningen i screeningprocessen. Polismyndigheten välkomnar detta tillägg. Tätt sammanlänkat med identifiering och verifiering av identitet är dock säkerhetskontrollen där det också finns ett behov av att behandla biometri. Polismyndigheten vill därför understryka vikten av att en motsvarande bestämmelse om att använda biometriuppgifter i säkerhetskontrollen enligt art. 15 screeningförfordningen även läggs till.

Uppgiftsskyldighet mellan myndigheter (avsnitt 7.13.4)

Polismyndigheten välkomnar den uppgiftsskyldighet som regeringen föreslår i en ny bestämmelse i utlänningslagen, vilken innebär att Polismyndigheten och Migrationsverket ska lämna de uppgifter till varandra som behövs för att respektive myndighet ska kunna fullgöra sina skyldigheter i screeningförfarandet. Den föreslagna bestämmelsen är, enligt Polismyndighetens mening, en förutsättning för att båda myndigheterna ska kunna genomföra sina uppdrag i screeningen på ett effektivt sätt.

Registrering av uppgifter i Eurodac (avsnitt 7.5.2, 9.2.3, 9.2.6)

Upptagande av biometri kommer genom den nya Eurodacförfordningen² ske i större utsträckning och i fler syften än vad som sker i dag. Polismyndigheten kommer genom de nya reglerna att i större utsträckning än idag utföra moment där det blir aktuellt att uppta biometri, såsom i samband med screeningen eller när en tredjelandsmedborgare som vistas i landet illegalt

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 av den 14 maj 2024 om inrättande av Eurodac för jämförelse av biometriska uppgifter för att effektivt tillämpa Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 och rådets direktiv 2001/55/EG, och identifiera tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt och om framställningar från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/818 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013

påträffas. För att effektivt kunna utföra detta arbete kommer det därför krävas att även Polismyndigheten ges möjlighet att registrera i Eurodac, vilket utredningen nu föreslår. I detta syfte föreslås Polismyndigheten även få åtkomst till de uppgifter som Sverige överfört till Eurodac. Polismyndigheten välkomnar detta förslag.

Företrädare för ensamkommande barn (avsnitt 15.6.2, 15.7.2)

I avsnittet om asylprocedurförordningen har utredningen gjort bedömningen att systemet med god man bör utgöra utgångspunkt för processen att utse företrädare för barn som ansöker om internationellt skydd. I promemorian anges i avsnitt 15.6.2 respektive 15.7.2 att samma överväganden gör sig gällande beträffande barn som inte ansöker om internationellt skydd, dvs. företrädare enligt screeningförordningen och Eurodacförordningen för dessa barn bör också vara en god man. Polismyndigheten ser positivt på att befintliga system för att utse företrädare för ensamkommande barn används även i de situationer som blir aktuella genom screeningförfarandet vid registrering i Eurodac. Mot bakgrund av de tidsfrister som anges i screeningförordningen respektive Eurodacförordningen vill Polismyndigheten framhålla vikten av att företrädare utses skyndsamt. Det bör vidare övervägas om det ska införas ett skyndsamhetskrav i dessa ärenden i lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn.

Konsekvenser för Polismyndigheten (avsnitt 18.5.2)

Som framgår av promemorian och som även nämns ovan, kommer de nya bestämmelserna innebära ett ökat behov av närvaro av polisanställda vid gränsnära anläggningar eller screeningplatser. Detta leder i sin tur till krav på ökad operativ kapacitet och ökat krav på beredskap. Utöver behovet av personella resurser kommer de nya uppgifterna bl.a. innebära fler transporter, högre slitage av fordon och en ökad beredskaps- och reservkapacitet. Polismyndigheten bedömer därför att fler fordon behöver införskaffas och att kostnader för service, reparation, underhåll och drift kommer att öka.

Vad gäller lokalkostnader kommer Migrationsverket debitera Polismyndigheten för de delar av screeninglokaler som Polismyndighetens personal kommer utnyttja. Kostnader för teknisk eller annan anpassning måste Polismyndigheten stå för.

Precis som promemorian nämner, så har Polismyndigheten beviljats EU-medel för främst IT-utvecklingen. Polismyndigheten vill dock understryka att detta förutsätter en viss del av egenfinansiering som måste rymmas inom Polismyndighetens anslag.

Sammanfattningsvis tillkommer kostnader som härrör sig till nya och omfattande uppgifter där ny förmåga ska byggas upp; IT-utveckling ska ske, teknisk infrastruktur ska finnas på plats, lokaler ska anpassas, personal ska utbildas, nya rutiner ska tas fram och framförallt ska personal tillföras. Det genererar kostnader som, enligt Polismyndighetens mening, inte överensstämmer med målet om ökad polistäthet. Dvs., om de medel som myndigheten har tillförts för tillväxt 2024 och 2025 även ska rymma de nytillkomna behoven kommer det motverka målet om ökad polistäthet. Polismyndigheten delar därför inte uppfattningen att dessa ökade kostnader kan rymmas inom myndighetens befintliga anslagsram.

Yttrandet har beslutats av tillförordnade rättschefen Anders Ternström efter föredragning av den rättsliga experten Johan Smith.

POLISMYNDIGHETEN

Johan Smith

Anders Ternström

Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Kopia till

Justitiedepartementet (INS)
Arbetslagarorganisationerna
Rikspolischefens kansli